FOLKETINGET

Finansudvalget

1. JULI 2007

FINANSUDVALGETS ARBEJDSOMRÅDE

Finansudvalgets arbejdsområde er på flere måder forskelligt fra andre folketingsudvalg. Hvor andre udvalg bruger meget af tiden på at behandle et stort antal lovforslag, behandler Finansudvalgets 17 medlemmer kun to lovforslag om året. Til gengæld er det to meget store lovforslag, nemlig finansloven og tillægsbevillingsloven.

Udvalget kan derudover som det eneste udvalg selv lovgive på vegne af hele Folketinget. Dette sker, når Finansudvalget godkender en bevillingsansøgning fra en minister. Hvis udvalget godkender ansøgningen, er den pågældende minister nemlig stillet, som hvis bevillingen var vedtaget ved lov.

Finansudvalget er et af de ældste af Folketingets stående udvalg. Finansudvalget har gennem hele sin historie spillet en aktiv rolle bl.a. som kontrollant over for ministrene og deres forbrug af offentlige midler.

Bevillingsansøgninger
Finansudvalget behandler omkring 200 bevillingsansøgninger (aktstykker) hvert år. Hvis en minister ønsker penge til et nyt forslag, et nyt byggeri eller andre initiativer, skal ansøgningen behandles i Finansudvalget. Nogle gange er der i forvejen afsat en pose penge på finansloven, men ministeren skal have tilladelse af Finansudvalget til at bruge dem til et konkret formål.

En bevillingsansøgning er en ansøgning fra en minister til Finansudvalget. I ansøgningen beder ministeren som regel om lov til at bruge penge. En bevillingsansøgning kaldes også et aktstykke.

Når udvalget behandler en ansøgning, stiller medlemmerne spørgsmål til ministeren om brugen af pengene. Udvalgsmedlemmerne kan bede ministeren om et skriftligt svar, men de kan også bede ministeren møde op i udvalget for at besvare spørgsmål i samråd. Til sidst stemmer Finansudvalget om ansøgningen, som kan vedtages med simpelt flertal.

Det er ikke altid muligt for alle medlemmer at være til stede ved afstemninger. Derfor har man den regel, når der stemmes om bevillingsansøgninger, at stolene tæller. Det betyder, at fraværende medlemmer regnes for at have stemt ja, hvis de ikke har meddelt andet på forhånd.

FINANSLOVFORSLAGET

Finansloven er statens budget og indeholder alle indtægter og udgifter for det kommende år. Den behandles som alle andre love med en 1., 2. og 3. behandling.

Ud over de få nedskrevne regler for behandlingen af finansloven er der et tidsskema, som Folketinget normalt behandler finansloven efter. Dette skema, som man også kalder for budgetkredsløbet (se figur side 3), løber fra det tidspunkt, hvor Finansministeriet begynder at forberede et finanslovforslag, indtil Folketinget har godkendt statsregnskabet for samme år. Denne proces tager i alt mere end 3½ år.

Fremsættelse af forslag til finanslov
Forberedelsen af finanslovforslaget begynder i Finansministeriet næsten et helt år før finansårets start. Ministeriet udarbejder herefter forslaget i tiden fra omkring 1. februar til midten af august i tæt samspil med de øvrige ministerier.

I grundlovens § 45 hedder det, at forslaget til finansloven skal være fremsat senest fire måneder før, finansåret begynder. Da det nye finansår starter den 1. januar, betyder det, at forslaget skal være fremsat senest den 31. august.

Førstebehandling af finanslovforslaget
Når finanslovforslaget har været til 1. behandling i Folketingssalen, går Finansudvalget i gang med at behandle det. Finanslovforslaget er meget omfangsrigt, så Finansudvalgets medlemmer deler forslaget imellem sig. Hvert medlem får et afsnit, som vedkommende skal gennemgå særlig grundigt.

Når medlemmerne skal gennemgå forslag til finanslov, får de hjælp vedrørende tekniske spørgsmål hos en eller flere kontaktpersoner i hvert ministerium.

I begyndelsen af september inviteres de forskellige ministre til møde i Finansudvalget for at besvare de mere tekniske spørgsmål vedrørende deres område i finanslovforslaget.

Finanslovforslaget når ikke at blive anden- og tredjebehandlet inden folketingsåret slutter.

Finanslovforslaget genfremsættes
Den første tirsdag i oktober begynder det nye folketingsår. Finanslovforslaget bortfalder ligesom alle andre lovforslag, der ikke er nået at blive vedtaget i det gamle folketingsår. Finansministeren genfremsætter dog straks forslaget uden ændringer.

Finansloven er også af omfang langt større end andre love. En typisk lov er måske på 20-30 sider inkl. bemærkninger. Finansloven er på ca. 500 sider tekst og ca. 2.500 sider anmærkninger.

Senest en uge før folketingsåret begynder, modtager Finansudvalget svar på de skriftlige spørgsmål, udvalget stillede ved gennemgangen af forslaget. Udvalget fastsætter en køreplan for resten af behandlingen af finanslovforslaget i Finansudvalget og genoptager behandlingen af forslaget.

I begyndelsen af oktober førstebehandles finanslovforslaget endnu en gang i folketingssalen, hvorefter det igen sendes til behandling i Finansudvalget. Kort tid efter afgiver Finansudvalget en såkaldt betænkning. I den står bl.a. ministrenes svar på de spørgsmål, udvalget stillede i september.

Sideløbende med Finansudvalgets arbejde foregår der forhandlinger mellem finansministeren og de enkelte partier for at se, om man kan nå til enighed om finansloven.

Ændringsforslag til finanslovforslaget
I begyndelsen af november andenbehandler Folketinget finanslovforslaget, og i begyndelsen af december afgiver Finansudvalget en tillægsbetænkning. Den indeholder ændringsforslag fra finansministeren og ofte også fra Folketingets partier. Der kan nemt være over 700 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

I midten af november vil det ofte være afklaret, om der kan opnås et forlig om finanslovforslaget. Finansministeren stiller så endnu et antal ændringsforslag, der gennemfører de aftaler, der måtte være indgået med partierne.

Ændringsforslagene kommer til afstemning når finanslovforslaget er til 3. behandling i Folketingssalen. Folketingsmedlemmerne stemmer dog ikke om alle ændringsforslag. Normalt udpeger partierne et antal ændringsforslag, de ønsker afstemning om. Resten forkastes eller vedtages uden afstemning. Omkring en uge før jul vedtages forslag til finanslov normalt af det samlede Folketing.

Midlertidig bevillingslov
Hvis Folketinget ikke kan nå at blive færdig med finanslovforslaget inden 1. januar, hvor finansåret starter, skal der ifølge grundlovens § 45 fremsættes en midlertidig bevillingslov. Denne lov er kun på nogle få paragraffer og giver blot regeringen lov til at køre videre, indtil finansloven er vedtaget.

Der er de seneste årtier flere gange blevet vedtaget midlertidige bevillingslove af Folketinget. Det er sket, hvis der er blevet udskrevet folketingsvalg i november eller december, og det derfor ikke har været muligt at gøre finansloven færdig.

ÆNDRINGER I FINANSLOVEN

Der kan gå næsten to år, fra Finansministeriet begynder at forberede finanslovforslaget, indtil finansåret er slut. Der vil derfor nødvendigvis opstå behov for at ændre i finansloven undervejs. Desuden skal bevillinger til bestemte formål forelægges for Finansudvalget, før de kan bruges. Det gælder f.eks. visse ulandsbevillinger, forsvarsbevillinger, ejendomshandler og byggeprojekter.

I mange lande klarer man dette ved at vedtage en eller flere tillægsbevillingslove og dermed ændre finansloven. En sådan ordning kan være både stiv og langsommelig. I Danmark har der derfor udviklet sig en anden praksis. Hvis en minister har sendt en bevillingsansøgning til Finansudvalget og udvalget har godkendt ansøgningen, er ministeren stillet, som om hele Folketinget ved lov havde sagt god for bevillingen.

Ethvert folketingsmedlem kan bede om, at en bevillingsansøgning bliver behandlet i Folketingssalen. Finansudvalget vil så normalt stoppe behandlingen, indtil ansøgningen er færdigbehandlet.

Ordningen har vist sig at være både smidig og rationel. Den er ikke i overensstemmelse med grundlovens § 46, stk. 2, der siger:
"Ingen udgift må afholdes uden hjemmel i den af Folketinget vedtagne finanslov eller i en af Folketinget vedtaget tillægsbevillingslov eller midlertidig bevillingslov."
Ordningen har imidlertid været praktiseret i over 100 år, og grundloven må på dette punkt siges at være ændret ved sædvane.

MERE INFORMATION OM FINANSUDVALGETS ARBEJDE

Finansloven er naturligvis ligesom alle andre love offentligt tilgængelig, bl.a. på Økonomistyrelsens hjemmeside www.oes-cs.dk og på biblioteker. Langt de fleste af Finansudvalgets dokumenter er også tilgængelige for offentligheden. Du kan hente dem på Folketingets hjemmeside ft.dk eller bestille dem hos Folketingets Oplysning på tlf. 33 37 33 38.

På ft.dk finder du også en lang række oplysninger om udvalgets og Folketingets arbejde, f.eks. Finansudvalgets sammensætning, dagsorden for næste møde og udvalgspapirer.

I øvrigt findes der i det trykte finanslovforslag en række gode oversigtsartikler og et udmærket stikordsregister til finansloven.

Finansudvalget modtager ikke skriftlige henvendelser fra borgere og organisationer. Man kan heller ikke få foretræde for udvalget. De fleste andre folketingsudvalg dækker et afgrænset emneområde og modtager ofte skriftlige eller mundtlige henvendelser om deres sagsområde. Men da Finansudvalget dækker hele det statslige område, er det desværre ikke praktisk muligt at modtage det store antal henvendelser og deputationer, der ville komme, hvis man frit kunne henvende sig til udvalget.

Budgetkredsløbet går fra det tidspunkt, hvor Finansministeriet begynder at forberede finanslovforslaget, til Folketinget har godkendt statsregnskabet.